

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. II. Qui nam scrupuli, & dubitationes exortæ fuerint occasione huius
damnationis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

aitque textus sacer: *Timuerunt autem obstetrices Deum, & non fecerunt iuxta preceptum Regis Aegypti, sed conseruabant mares. Quibus ad se accersitis Rex ait: Quidnam est hoc, quod facere uolulistis, ut pueros seruaretis? Quae responderunt: Non sunt Hebraeae, sicut Aegyptiae mulieres: ipse enim obstetricandi habent scientiam, & priusquam ueniamus ad eas, pariunt. Bene ergo fecit Deus obstetricibus, &c. Et quia timuerunt obstetrices Deum, edificauit eis domos.* Ex quibus constare videtur, obstetrices dixisse falsum, nisi cum restrictione mentis loquerentur; dum dixerunt, *sæminas Israëlitas parere, ante quam obstetrices accessissent ad eas; cum tamen constet ex textu, quod obstetrices seruauerint masculos.* Constat etiam, Deum affecisse præmio obstetrices; cum tamen, si dixissent mendacium, illud non esset laudabile, neque dignum præmio.

11. Multa alia similia afferuntur ex Sacra Scriptura, quæ uideri possunt apud Caramuelem in libro, qui inscribitur *Haplot* art. 1. à num. 8. quæ libenter omitto, quia ex ijs, quæ ad hæc responderimus, facilis fiet responsio ad reliqua.

12. Quibus tamen non obstantibus, dicendum est, iam esse certum ex oraculo Romanæ Cathedræ, non esse licitum usum restrictionum mentalium: quia ubi nobis certo innotuit, aliquam doctrinam esse reprobam à Romana Cathedra, præcipue circa mores, tenemur & nos eam reprobare; eo quod Pontifex errare nõ possit in doctrina morum; ut tamquam certissimum late demonstrauit in 1. part. *Chris. Theol. disp. 9. cap. 6. art. 1. & 2.* & hic in disert. proëmiali.

13. Rogabis, an reprobatus maneat usus restrictionum mentalium, solum dum usurpatur cum iuramen-

to; an etiam, quando absque iuramento usurpatur? Et respondeo, circa utrumque reprobari restrictionem mentalem. Id enim satis clare constat ex ipsa censura ex illis ultimis uerbis propositionis damnatæ 26. *Reuera nõ mentitur, neque est periurus.* Vbi utrumque damnat Pontifex. Imò & ex eo uerbo, *neque est periurus* sufficienter declaratur, restrictionem mentalem esse mendacium, cum in periurio includatur mendacium.

CAPVT II.

Qui nam scrupuli, & dubitationes exortæ fuerint occasione huius damnationis?

NON EGET SVMMARIO.

14. **A** Deò erat communis praxis restrictionum mentalium, ut statim atque exijt in publicum hæc damnatio earum, accurrerint fideles ad viros doctos, turbati scrupulis, & dubitationibus, ad capiendum consilium, quomodo cælare debebant ea, quæ non oportet manifestare. Eo quod assueti erant ea cælare restrictionibus mentalibus; vel quia illis non erat modus alius cælandi ueritatem; vel quia existimabant, omnem omnino amphibologiam amputari. Ideò preponam plurima dubia ex ijs, quæ ad consultationem ueniebant, ut exijs melius explicetur praxis, quæ tenenda est.

15. Primo, Confessarius, qui iure Diuino tenetur ad sigillum, ex confessione Sacramentali nouit, Petrum fuisse adulterum: & interrogatur ab amico, an Petrus commiserit adulterium? Si dicit simpliciter, se ignorare, mentitur; si fatetur, uolat sigillum; si tacet, consentire uidetur: ergo ad uitanda hæc extrema, debet

Ecc dice-

dicere, se nescire cum restrictione mentali, scilicet, *vt tibi dicam*. Sic enim fiebat discursus dubitationis ab aliquibus confessarijs.

16. Secundo. Qui via occultissima nouit adulterium nobilis feminae, cognoscitque, se iure naturali obstrictum ad secretum; si de hoc interrogetur, dubitat, quid sibi faciendum est, ne peccet. Nam si negat, mentitur; si affirmat ignominiosam irrogat iniuriam. Ergo debet dicere, *Nescio*; cum restrictione mentali, *vt tibi patefaciam*.

17. Tertio. Femina nobilis adulterio polluit thorum conjugalem, vir autem suspicione delicti affectus, & armans pugione dexteram, postulat ab vxore, vt sub iureiurando dicat, an adulterium commiserit; occisurus si fateatur. Quid ergo faciet? Si negat, peierat; si fateatur, occiditur. Vt ergo vitet vtrumque extremum, debet dicere, *Non commisi*; cum restrictione mentali, *vt tibi declarem*.

18. Quarto. Secretarius Inquisitionis iureiurando obstringitur ad observandum secretum: & interrogatur ab amico, ad quem statum processerit causa cuiusdam Iudæi? Si declarat, violat iuramentum; si dicit, se nescire, mendax est: debet ergo dicere cum praefata restrictione mentali, se nescire.

19. Quinto. Sapissime contingit, vt quis nolit conueniri ab hominibus, & praecipit famulo, vt quaerentibus se respondeat [*Domus meus non est domi*]. Premittitur famulus angustia dubitationis, eo quod si ita dicat, mentitur; si vero dicat, illum esse domi, timet iram Domini: quare videtur debere dicere cum praedicta restrictione mentali, illum non esse domi.

20. Sexto. Vir nobilis, cuius pater, vel filius mortuus est, inuisitur ex communi consuetudine à reliquis

nobilibus eius opidi, vt cum illo cōdoleant. Sunt aliqui, qui praeter tristitia, vel ob aliam causam nolunt visitari; & ianuā semiclausa, iubent famulis, vt adventantibus respondeant, se esse in hæreditate agresti. Si famuli obtempant mentiri videntur; si dicunt in domo esse, imminet illis ira Domini. Et ideo sibi videntur, vti posse eā restrictione mentali.

21. Septimo. Petrus petit mutuos à Ioanne centum aureos: Ioanes non vult dare, vel propter difficultatem recuperandi, vel ob aliam causam. Si dicat: *Nolo mutuare*, oritur rixa; videtur ergo sibi necessarium dicere, *Non habeo*, cum solita restrictione mentali.

22. Octauo. Commune est, vt in visitationibus nobilium feminarum ministretur potio Ciocolatica; est etiam commune, quod domina domus interroget, an potio sit optima; & quandoque potio est praua qualitatis. Si ergo respondet, *optima est*, existimat se mentiri; si respondeat, *praua est*, magnam sibi iniuriam irrogari putat femina, quæ dedit potionem; & ingens oritur rixa. Femina ergo, quæ accipit potionem, ne mentiat, & ne rixam excitet, videtur sibi satisfacere, si respondeat *Optima*, cum aliqua restrictione mentali.

23. Nono. Quæritur Petrus ab alijs, vt vulneretur, aut occidatur; & transiit coram me fugiens. Et è vestigio accedunt illi homines, & me interrogant, an hac via transierit Petrus. Si respondeo, non transiisse hac via, mentior; si dico, transiisse, facile inuenitur ad mortem. Quid ergo faciam, nisi dicere cum restrictione mentali, illum hac non transiisse.

24. Decimo. Nam nisi mentali restrictione limitentur, videntur esse mendacia multa verba, quæ homines vrbانيتatis causa dicere assueverunt; & quæ evitare est difficillimum. Scilicet

cet osculor manus tuas, cum tamen re ipsa non osculetur. *Ad tuos pedes pro- volvor;* & tamen id non præstat. *Ser- vus tuus sum;* & tamen qui id dicit, est ingenuus. *Omnia, quæ domi meæ sunt, tua sunt, & de illis potes dispo- nere pro libito.* Et tamen per hæc ver- ba nihil alteri donat.

25. Undecimo. Qui soluturus est gabellam evidenter iniustam, co- ram Iudice sistitur, vt declaret, quan- tum vini, olei, aceti, &c. contineatur in dolijs; & cum evidenter iniusta sit gabella, non tenetur declarare totum id, quod ad eam gabellam spectat. Sed tamen Iudex exigit ab eo, vt sub- iure iurando id declaret. Quid faciet, si non est vsurus restrictione menta- li? Nam si non declarat, peierat; si de- clarat exigitur ab eo gabella evi- denter iniusta.

26. Duodecimo. Reus criminis capitalis, contra quem est semiplena probatio, sistitur coram iudice, vt sub iuramento declaret, an id delictum commiserit: & quia probabilis est sententia Doctorum asserentium, reum non teneri ad declarandum delictum, ex quo imminet sententia capitis, si non recurrat ad restrictio- nem mentalem, quomodo poterit se eripere à morte, & à periurio? Nam si negat sine restrictione mentali, pe- ierare videtur; si autem declarat de- lictum, incidit in sententiam capitis.

27. Tredécimo. Reus quando- què illegitime, & non iuridice inter- rogatur à Iudice de delicto; quia in- dicia sunt parva, & insufficientia: in quo casu non tenetur declarare de- lictum. Quomodo ergo sine restric- tione mentali poterit liberari à per- iurio, si neget delictum, quod non tenetur decla- rare?

CAPVT III.

Quam certum sit, amphibologias usurpatas cum restrictione mentali esse men- dacia?

SUMMARIUM.

Qui Authores, & quo fundamento reiecerint restrictiones mentales? num. 29.

Refellitur præfatum fundamentum. Vbi an aliquando liceat occultare veritatem ex causa iusta. n. 30.

Demonstratio desumpta ex eo, quod hu- mana loquela non formatur per conceptus mentis. n. 31.

28. **E**X censura Innocentij XI. fulminata in eam proposi- tionem 26. clare constat, eas restric- tiones mentales esse mendacia; vt patet ex illis verbis, *nec mentitur, ne- que est periurus*, quorum verborum assertio damnatur vt scandalosa. Et consequenter propositio contradic- toria asserenda est ex Magisterio Ro- manæ Cathedræ, nempe quod qui vititur ea restrictione mentali, & sub eà iurat, *mentitur, & est periurus.*

29. Ante hanc censuram Inno- centij XI. suffragati sunt huic senten- tiæ [quod amphibologia cum restric- tione mentali sit mendacium.] Au- thores non pauci. Qui quidem hoc argumento vtuntur. Nam si liceret vti his restrictionibus, vix estet vllum verbum, quod non posset dici cum simili restrictione. Vnde fieret, quod cessaret hominum commercium, & nemo posset reddi certus de veritate.

30. Sed hoc argumentum infir- mum est. Quia negari non potest, sæ- pe esse necessarium occultari verita- tem, & aliquando obligatorium; vt

Eec2 conf.